અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્ધેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલ નં. ૭૫૮/૧૯૯૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થેઃ

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

==

૧ શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?

૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?

૫ શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવો જોઈએ?

==

ગુજરાત રાજ્ય .... અપીલકર્તાઓ

વિરુદ્ધ

ધીરજલાલ મગનલાલ ગોહિલ .... સામાવાળાઓ

==

ઉપસ્થિતી:

અપીલકર્તા (ઓ) નં.૧ તરફે એપીપી શ્રી **એલ.આર. પુજારી**

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે **નોટિસ બજેલ છે.**

==

ન્યાયપીઠઃ માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ: ૦૯/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અપીલ, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ, ૨૧.૪.૧૯૯૪ના ચુકાદો અને આદેશ દ્વારા થયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના વિરુદ્ધ છે, જે વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ, ભાવનગર દ્વારા વિશેષ કેસ નં. ૫/૧૯૮૮માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે મૂળ આરોપી – અત્રેનો પ્રતિવાદી – ને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૫(૨) તથા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૬૧ હેઠળ દંડનીય ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષના કેસના સંક્ષિપ્ત તથ્યો આ મુજબ છે કે આરોપી ૧૯૮૭માં ગુજરાત વોટર સપ્લાય એન્ડ સ્યુએજ બોર્ડમાં ભાવનગર જિલ્લામાં સિહોર ખાતે

સેવા બજાવતો હતો. તે ઉપ કાર્યપાલક ઈજનેરના પદ પર જાહેર સેવક તરીકે ફરજ બજાવતો હતો. ધાંકણકુડાં ગામે એક મગનભાઈ ભીમજીભાઈ પટેલને કૂવો ખોદવા તથા બાંધકામ માટે કરાર આપવામાં આવ્યો હતો. આ કામ અંદાજે રૂ. ૧ લાખનું હતું. ફરિયાદીએ બિલો તૈયાર કર્યા હતા. તેના પ્રથમ ચાર બિલો સિહોર ઉપવિભાગના તત્કાલીન ઉપ કાર્યપાલક ઈજનેર એક સચાણી દ્વારા પસાર કરી મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તેમના બદલી થતાં વર્તમાન આરોપી સિહોર ખાતે નિયુક્ત થયો હતો. પાંચમા બિલની તપાસ કરવામાં આવી અને વર્તમાન આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૬૦૦/–ની માગણી કરી. ફરિયાદીએ તેને રૂ. ૬૦૦/– ચૂકવ્યા, કારણ કે તેને લાગ્યું હતું કે ભવિષ્યમાં તે તેને હેરાન કરી શકે છે. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે જ્યારે છઠ્ઠું બિલ તૈયાર કરવામાં આવ્યું ત્યારે આરોપીએ ફરીથી રૂ. ૫૦૧/–ની માગણી કરી અને ફરિયાદીને જણાવ્યું કે દિવાળી તહેવારો નજીક આવી રહ્યા છે અને તે મુજબ ચુકવણી કરવામાં આવે. ફરિયાદી સંમત થયો હતો, પરંતુ તે વધુ રકમ ચૂકવવા ઇચ્છતો નહોતો. આરોપીએ તેને કહ્યું કે ૨૧.૯.૧૯૮૭ના રોજ આશરે ૯ વાગ્યે તે કચેરીમાં હશે અને રકમ કચેરીમાં જ ચૂકવવામાં આવે. ફરિયાદી રકમ ચૂકવવા ઇચ્છતો નહોતો અને તેથી અમદાવાદ સ્થિત એસીબી કચેરીનો સંપર્ક કર્યો. તેણે પોતાની ફરિયાદ આપી. તેને ૨૧.૯.૮૭ના પ્રારંભિક સવારે અમદાવાદ સ્થિત એસીબી કચેરીમાં બોલાવવામાં આવ્યો. પંચોને બોલાવવામાં આવ્યા. ફરિયાદીએ રૂ. ૧૦૦/–ની પાંચ ચલણી નોટો અને રૂ. ૧/–ની એક ચલણી નોટ રજૂ કરી. પંચોને ફરિયાદી

સાથે પરિચિત કરાવવામાં આવ્યા. હેડ કોન્સ્ટેબલ જંતિભાઈએ એન્થ્રેસીન પાવડરથી કરવાની પ્રક્રિયા તથા અલ્ટ્રા વાયોલેટ લેમ્પની કામગીરી યોગ્ય રીતે સમજાવી. ત્યારબાદ, જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી, દરોડા પાંખે અમદાવાદથી ૩.૦૦ વાગ્યે પ્રસ્થાન કર્યું. ફરિયાદી, પંચ નં. ૧ સાથે, આરોપીની કચેરી તરફ ગયો. પંચ નં. ૨ દરોડા પાંખ સાથે રહ્યો. આરોપી પોતાની કચેરીમાં હાજર હતો. આરોપીને પૂછવામાં આવ્યું કે તેની સાથે કોણ છે. ફરિયાદીએ જવાબ આપ્યો કે તે તેનો સગો છે અને કરારનું કામ પણ કરે છે તથા આ સ્થળનો કરાર રાખવા ઇચ્છુક છે. ફરિયાદીએ તેને કહ્યું કે વાતચીત મુજબ તે રકમ લઈને આવ્યો છે. આરોપીએ તેને તે રકમ ટેબલ પર મૂકવા કહ્યું. ફરિયાદીએ એન્થ્રેસીન પાવડરથી પ્રક્રિયા કરેલી રકમ કાઢી અને ટેબલ પર મૂકી. આરોપીએ પહેલાં નોટો પર અને ત્યારબાદ ફાઈલ પર હાથ મૂક્યો. ત્યારબાદ ફરિયાદી કચેરીમાંથી બહાર ગયો અને અગાઉ નક્કી કરવામાં આવેલ તથા બતાવવા સૂચવેલ સંકેત આપ્યો. સંકેત જોતા જ દરોડા પાંખે દોડીને કાર્યવાહી કરી અને પંચોની હાજરીમાં તલાશી લેવામાં આવી, પરંતુ કશું મળ્યું નહીં. પંચ નં. ૨એ ટેબલ પરથી ફાઈલ અને પાકીટ કાઢ્યા અને તેની નીચે રૂ. ૫૦૧/– મળ્યા. આ બધી નોટો લેમ્પના પ્રકાશમાં બતાવવામાં આવી, જેમાં ચમકતું નીલું પાવડર દેખાયું. પાકીટ અને ફાઈલ પર પણ લેમ્પના પ્રકાશમાં પાવડરના નિશાન દેખાયા. આરોપીના કપડાં પર કોઈ પાવડરના નિશાન દેખાયા નહોતા. ફરિયાદીના હાથ અને પંચ નં. ૨ના હાથને જ્યારે લેમ્પ હેઠળ જોવામાં આવ્યા ત્યારે એન્થ્રેસીન પાવડરના નિશાન

દેખાયા. વિગતવાર પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું. ચલણી નોટોના નંબર પંચનામાના પ્રથમ ભાગ સાથે સરખાવવામાં આવ્યા. આ નોટો પર પંચોએ સહી કરી. વિગતવાર પંચનામા પર ત્યાં પંચોએ તથા તપાસ અધિકારીએ સહી કરી. ચલણી નોટો, પાકીટ અને અન્ય દસ્તાવેજો જોડવામાં આવ્યા. સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા. ત્યારબાદ ગુનો નોંધવામાં આવ્યો અને ભાવનગર એસીબી દ્વારા વધુ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી. તપાસ દરમિયાન પ્રતિવાદીની ધરપકડ કરવામાં આવી અને અંતે તેની વિરુદ્ધ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું, જેને સ્પેશિયલ કેસ નં. ૫/૧૯૮૮ તરીકે નોંધવામાં આવ્યું. પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ ટ્રાયલ શરૂ કરવામાં આવી.

૩. વર્તમાન આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ પુરવાર કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે તથા દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે.

૪. નીચલી અદાલતી કાર્યવાહી પૂર્ણ થતાં, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીની નિવેદન નોંધ્યા બાદ અને ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ૨૧.૪.૧૯૯૪ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા પ્રતિવાદીને તેમના વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૫.	નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત તથા અસંતુષ્ટ થઈ અપીલકર્તા રાજ્યએ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરી છે.

૬.	વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી પુજારી દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને આદેશ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે; નીચલી અદાલતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું યોગ્ય રીતે મૂલવણ કર્યું નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓ જોતાં જ એ સિદ્ધ થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે વર્તમાન પ્રતિવાદી સામે મૂકાયેલા આક્ષેપિત આરોપોના તમામ ઘટકો સાબિત કર્યા છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આ અદાલતને મૌખિક તેમજ સમગ્ર દસ્તાવેજી પુરાવા પરથી પણ પસાર કરી અને રજૂઆત કરી કે વર્તમાન અપીલ મંજૂર કરવામાં આવવી જોઈએ.

૭.	નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે આ અદાલતમાં અપીલની સુનાવણીને સંચાલિત અને નિયમિત કરનાર સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓની શૃંખલામાં અત્યંત સંક્ષેપમાં સ્પષ્ટ કર્યા છે. “એમ. એસ. નારાયણ મેનન @ મણિ વિ. રાજ્ય કેરળ અને અન્ય” ના કેસમાં, (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું વર્ણન કર્યું છે. ચુકાદાના પરા ૫૪માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૫૪. કોઈપણ સંજોગોમાં, વડી અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલ તરીકે તેને સ્વીકારી અપીલની સુનાવણી હાથ ધરી હતી, તો વાસ્તવમાં તે પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલમાં અપીલી સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં પણ વડી અદાલતે કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ હતા કે જ્યારે બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય હોય, ત્યારે અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ.

૮. વધુમાં, "ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય" ના કેસમાં, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં પ્રસિદ્ધ થયો છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચેના સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા હતા;

"૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાંથી, અમારી વિચારપૂર્વકની દૃષ્ટિએ, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલના વિચારાધીન પ્રસંગે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ સંબંધે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો પ્રગટ થાય છે;

[૧] અપીલી અદાલતને નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ જે પુરાવા પર આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવા, પુનર્મૂલવણી કરવા અને પુનર્વિચાર કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી શક્તિના ઉપયોગ ઉપર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતી નથી, અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષ રહેલા પુરાવાના આધારે હકીકત તથા કાયદાના પ્રશ્નો બંને બાબતે પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] "પર્યાપ્ત અને પ્રબળ કારણો", "સારા અને પૂરતા આધાર", "અતિશય દ્રઢ પરિસ્થિતિઓ", "તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો", "સ્પષ્ટ ભૂલો" વગેરે જેવા વિવિધ પ્રયોગો, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં અપીલી અદાલતની વ્યાપક શક્તિઓને મર્યાદિત કરવા માટે ઉદ્દિષ્ટ નથી. આવા વાક્યપ્રયોગો અપીલી અદાલતની નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા પ્રત્યેની અનિચ્છાને ભારપૂર્વક વ્યક્ત કરવા માટેના "ભાષાકીય અલંકાર"ની પ્રકૃતિના વધુ છે, અદાલતની પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાનો સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની શક્તિને સંકુચિત કરવા માટેના નહીં.

[૪] અપીલ અદાલત, તેમ છતાં, ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરી છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં આરોપીના પક્ષમાં દ્વિગુણો અનુમાન હોય છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન પ્રાપ્ત છે, જેમાં દરેક વ્યક્તિને દોષી સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ માનવામાં આવે છે, જો સુધી કે સક્ષમ કાયદા અદાલત દ્વારા તે દોષી સાબિત ન કરવામાં આવે. બીજું, આરોપીએ નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ દૃઢ, પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

[૫] જો રેકોર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષો શક્ય હોય, તો અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં."

૯. આ રીતે, એ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલીય અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જો રેકોર્ડ પુરાવાના આધારે બે વાજબી દૃષ્ટિકોણ / નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો પણ અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૦. "ગોવા રાજ્ય વિ. સંજય ઠકરાન અને અન્ય"ના મામલામાં પણ, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૭૫માં પ્રકાશિત થયેલો છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા મામલાઓમાં વડી અદાલતની સત્તાઓની ફરી પુષ્ટિ કરી છે. ઉક્ત નિર્ણયના પરા ૧૬માં અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

> ૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ અપીલમાં પોતાની શક્તિઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ નહીં કરે, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત થયો હોય અને પહોંચાયેલ નિષ્કર્ષ કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચવામાં ન આવે તેવો હોય; અને તેથી તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવામાં આવે છે. માત્ર એટલા કારણે કે બે દૃષ્ટિકોણ સંભવ છે, અપીલ અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદાને ઉથલાવી દેતો દૃષ્ટિકોણ અપનાવશે નહીં. તેમ છતાં, જો અપીલ અદાલતનો એવો મત હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચાયેલ નિષ્કર્ષ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકોર્ડ પર રહેલા મહત્વપૂર્ણ પુરાવાની અવગણના કરી છે, તો અપીલ

અદાલતને પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની શક્તિ છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, રેકોર્ડ પર મૂકાયેલ સામગ્રીના આધારે ન્યાયસંગત નિર્ણય પર પહોંચવા તથા આરોપિત કરાયેલા ગુનાની આચરણમાં આરોપીઓ પૈકી કોઈ સંકળાયેલ છે કે નહીં તે શોધવા માટે પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાનું અપીલ અદાલત પર કર્તવ્ય આવે છે.

૧૧. સર્વોચ્ચ અદાલતે "ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. રામવીર સિંહ અને અન્ય" કેસમાં, ૨૦૦૭ એ.આઇ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૫૩, તેમજ "ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) દ્વારા વારસદાર પ્રતિનિધિઓ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય" કેસમાં, ૨૦૦૭ એ.આઇ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૮૯, સમાન સિદ્ધાંત સ્થાપિત કર્યો છે. તેથી, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ આ અદાલત જે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થિર રીતે નિર્ધારિત છે.

૧૨. "લૂના રામ વિ. ભૂપત સિંહ અને અન્ય" ના મામલામાં, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯ માં પ્રકાશિત છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા ૧૦ અને ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષની આવૃત્તિ સ્પષ્ટપણે વિશ્વસનીય નહોતી. કહેવાતા કેટલાક પ્રત્યક્ષદર્શી

સાક્ષીઓએ નિવેદન આપ્યું કે મરણેલાનું મૃત્યુ એક આરોપી દ્વારા તેના પગની ઘૂંટી વળી દેવામાં આવી હોવાથી થયું હતું. અન્યોએ કહ્યું કે તેનું ગળું દબાવીને હત્યા કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો હતો કે ઘાયલ સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓનું પરીક્ષણ કરનાર ડૉક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે ચાલતી બસમાંથી કોઈ વ્યક્તિને બહાર ફેંકી દેવું શક્ય નહોતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલના પરિમાણોને ધ્યાનમાં લેતા, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઇચ્છુક નથી. વડી અદાલતનો અભિપ્રાય તર્કવિરુદ્ધ ગણાવી શકાય તેમ નથી અને પુરાવાના આધારે શક્ય અભિપ્રાય છે."

૧૩. સર્વોચ્ચ અદાલતના "મૂક્કીયાહ અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પોલીસ નિરીક્ષક દ્વારા પ્રતિનિધિત, તમિલનાડુ" કેસમાં તાજેતરના નિર્ણયમાં પણ, જે એઆઈઆર ૨૦૧૩ એસસી ૩૨૧ માં અહેવાલિત છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. એ બાબત વિવાદાસ્પદ નથી કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી

કરીને, તેમના વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંબંધમાં આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો. રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલમાં, વડી અદાલતે, વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત નિર્ણય રદ કરીને આરોપીઓને ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૩૦૨ સાથે વાંચનીય કલમ ૩૪ હેઠળ દોષિત ઠરાવ્યા અને આજીવન સખત કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ભારપૂર્વક દલીલ કરી કે નીચલી અદાલતના નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવીને વડી અદાલતે તેના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા ઓળંગી છે; તેથી, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે દાખલ થયેલી અપીલમાં વડી અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર અને શક્તિનો વ્યાપ પરખી જોઈએ. આ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓમાં વારંવાર સ્પષ્ટ કર્યું છે કે પ્રથમ અપીલીય અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલ હાથમાં લેતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાનું અવલોકન કરવાની, અને જો જરૂર પડે તો તેની પુનર્મૂલવણી કરવાની, અધિકારી પણ છે અને ફરજિયાત પણ; જોકે હસ્તક્ષેપ કરવાનો નિર્ણય લેતી વખતે અદાલતે રેકોર્ડ પરના પુરાવાના આધારે આરોપિતોની દોષિતતા અંગે સંપૂર્ણ ખાતરી પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ, માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત એક વધુ સંભવિત અથવા ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ લઈ શકે. ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, અપીલની વિચારણાના વ્યાપ અને ઊંડાણના પ્રશ્ને, અપીલ દોષસિદ્ધિ સામે હોય કે નિર્દોષ છૂટકારા સામે, તેમ છતાં

હાથ ધરવાની રીતમાં કોઈ ભેદ કે તફાવત કલ્પાયેલો નથી. [વિદે રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી૫૭૩]

૧૪. આ પણ સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના અપીલોમાં, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા અપાયેલ કારણો યોગ્ય અને યથોચિત જણાય, ત્યારે અપીલી અદાલતને ચુકાદો પુનર્લેખન કરવાની અથવા નવાં કારણો આપવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી. આ સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે "કર્ણાટક રાજ્ય વિ. હેમરેડ્ડી" ના મામલામાં, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧, એસ.સી. ૧૪૧૭, માં નીચે મુજબ પ્રતિપાદિત કર્યો છે;

> ...આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિ. બિજેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૯૩:(એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે અપીલી અદાલતનું કર્તવ્ય સાક્ષ્યનું પુનરાવર્તન કરવાનો અથવા નીચલી અદાલતે આપેલા કારણોને પુનઃઉચ્ચારવાનો નથી; જે અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલ છે, તેના આપેલા કારણો સાથે સામાન્ય સંમતિની અભિવ્યક્તિ સામાન્ય રીતે પૂરતી ગણાય છે.

૧૫. તાજેતરના નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે "શિવશરણઅપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય" માં, જેટી ૨૦૧૩ (૭) એસસી ૬૬, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

> એ અપીલી અદાલત સમગ્ર પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવા સક્ષમ છે, તથાપિ, અન્ય કેટલાક સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું રહે છે અને ધ્યાનમાં રાખવું પડે છે કે નિર્દોષ છૂટકારો નિર્દોષતાની દ્વિગુણી અનુમાનિતતા તરફ દોરી જાય છે.

૧૬. અતએવ, જ્યારે અપીલી અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલ કારણો અને અભિપ્રાય સાથે સંમત થાય, ત્યારે પુરાવાની ચર્ચા આવશ્યક રહેતી નથી.

૧૭. મેં નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલો ચુકાદો અને આદેશ પરિચિત કર્યા છે. નીચલી અદાલતે લીધેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાનો પણ મેં પરિશીલન કર્યો છે અને અપીલકર્તા–રાજ્ય તરફથી માનનીય એ.પી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો પણ વિચાર કર્યો છે. સમગ્ર પુરાવાના પરિચય પરથી હકીકતોના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય તેમ નથી અને તેને તર્કવિરુદ્ધ કહી શકાય તેમ નથી. ફરિયાદીનું વર્ઝન પણ માનનીય ન્યાયાધીશે શંકાસ્પદ ગણ્યું છે. ફરિયાદી મુજબની માંગ એક માસ અગાઉ કરવામાં આવી હતી. આ

અદાલતના ભણુશંકર પોપટલાલ વિ. ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં, ફોજદારી અપીલ નં. ૪૬૩/૧૯૭૮ માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, માનનીય ન્યાયાધીશ શ્રી પુજારી દ્વારા કરવામાં આવેલી એપીપીની રજૂઆતોમાં, માનનીય નીચલી અદાલતના ચુકાદાને ઉલટાવવા માટે, મને કોઈ ગુણદોષ જણાતાં નથી. આક્ષેપિત ચુકાદો પુરાવા અધિનિયમના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત હોવાથી તેમાં પણ કોઈ દોષારોપણ કરી શકાય તેમ નથી. રેકોર્ડ દસ્તાવેજી પુરાવા આ અદાલતને માનનીય નીચલી અદાલતે લીધેલા દષ્ટિકોણથી ભિન્ન દષ્ટિકોણ અપનાવવા દેતા નથી. વર્તમાન અપીલમાં પણ, નીચલી અદાલતના નિષ્કર્ષને ખંડિત કરવા માટે કોઈ બાબત રજૂ કરવામાં આવી નથી કે કોઈ મુદ્દો દર્શાવવામાં આવ્યો નથી. રેકોર્ડ પુરાવાને જોતા પણ, વિદ્વાન એ.પી.પી. આરોપી સામે મૂકાયેલા આરોપને સાબિત કરી શક્યા નથી અને આ અદાલતને વિદ્વાન નીચલી અદાલતે લીધેલા દષ્ટિકોણથી ભિન્ન દષ્ટિકોણ અપનાવવા પ્રેરિત કરી શક્યા નથી. આ રીતે, પુરાવામાંથી જ એ સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે પોતાનો કેસ વાજબી સંશયથી પર સાબિત કર્યો નથી.

૧૮. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, હું સુવિચારિત અભિપ્રાયે છું કે નીચલી અદાલત દ્વારા પ્રતિવાદીને તેના વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપવો સંપૂર્ણપણે યોગ્ય હતું. મને જણાય છે કે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સદંતર ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને

આવા તારણો નોંધવામાં તેની દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી આચરવામાં આવી નથી. તેથી, હું નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને તેના પરિણામસ્વરૂપ નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સાથે સંપૂર્ણ રીતે સંમત છું અને તેથી તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૧૯. પરિણામે, વર્તમાન અપીલ આથી નામંજુર કરવામાં આવે છે. રેકોર્ડ અને કાર્યવાહી નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે. જામીનખત અને જામીન, જો કોઈ હોય તો, રદ કરવામાં આવે છે. જામીનદાર પણ, જો કોઈ આપવામાં આવ્યો હોય, તો મુક્ત કરવામાં આવે છે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

The translation of this judgment has been provided by M/s. Hyperlink E –Solution Private Limited.

===

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*